

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 30.11.2016 г.
COM(2016) 860 final

ANNEX 2

ПРИЛОЖЕНИЕ

Действие за ускоряване на прехода към чиста енергия

към

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ, КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ И ЕВРОПЕЙСКАТА ИНВЕСТИЦИОННА БАНКА**

Чиста енергия за всички европейци

Повечето от описаните в настоящия документ действия са от характер да имат въздействие в краткосрочен до средносрочен план. Комисията ще докладва за изпълнението на тези действия и при необходимост ще определи курс за нови действия в рамките на годишните доклади за състоянието на Енергийния съюз.

1. Социално справедлив преход и нови умения

Енергията представлява стока и услуга от критично значение и е абсолютно необходима за пълноценно участие в съвременното общество. Вече съществуват редица инструменти, които ще е необходимо да бъдат използвани за да се осигури справедливост на прехода и за да се отчете неговото преобразяващо въздействие върху сектори, региони или уязвими членове на обществото, засегнати неблагоприятно от него.

Основните инструменти в това отношение са **европейските структурни и инвестиционни фондове**, включително Европейският социален фонд, които подкрепят приспособяването в засегнатите сектори и региони и прехода към нови бизнес модели и професионални профили. В периода 2014—2020 г. поне 1,1 милиарда евро от Европейския социален фонд ще бъдат заделени за подобряването на системите за образование и обучение, необходимо за адаптирането на професионалните умения и квалификация и създаването на нови работни места в секторите, свързани с енергетиката и околната среда. Освен това някои държави членки използват Европейския социален фонд за намаляване на енергийната бедност като допълнение към предвидените 5,2 милиарда евро по линия на Европейския фонд за регионално развитие и на Кохезионния фонд за инвестиции в енергийната ефективност на жилищни сгради. В рамките на тези средства редица държави членки избраха да се насочат към социалните жилища и домакинствата в нужда, с което бе осъществен принос към дългосрочните решения за преодоляване на енергийната бедност на почти 1 милион домакинства. Подобряването на енергийната ефективност на сградите е един от основните инструменти за осигуряване на по-достъпна енергия и за борба с енергийната бедност. В допълнение към предложените в законодателството мерки¹ Комисията също така ще създаде обсерватория за енергийната бедност, с цел изготвяне на надеждни статистически данни за броя на енергийно бедните домакинства във всяка държава членка и осъществяване на принос за разпространението на добри практики.

В рамките на политиката за развитие на селските райони се финансират целенасочени действия, свързани с трансфер на знания, придобиване на умения и насърчаване на иновативни решения във връзка с ефективното използване и производство на енергия. Например в периода 2014—2020 г. се очаква да бъдат обучени 99 000 бенефициери (основно земеделски производители и горски стопани) по свързани с енергията въпроси.

По-специално, с цел да се подкрепи солидарността при прехода към чиста енергия, Комисията предложи, като част от прегледа на **Системата на ЕС за търговия с емисии**², да бъдат предвидени ресурси за задоволяване на особено големите нужди от допълнителни инвестиции в държавите членки с по-ниски доходи. Новият Модернизационен фонд има за цел да улесни инвестициите за модернизиране на

¹ Вж. предложението за изменение на Директивата относно енергийните характеристики на сградите, COM(2016) 765.

² Предложение за изменение на Директива 2003/87/ЕО с цел засилване на разходоефективните намаления на емисии и на нисковъглеродните инвестиции, COM(2015) 337.

енергийните системи и да подобри енергийната ефективност. Освен това се предлага 10 % от квотите за емисии, предназначени за тръжна продажба от държавите членки, да продължат да се разпределят в полза на някои държави членки с по-ниски доходи. И накрая, Комисията предлага държавите членки също да използват приходи от тръжната продажба на квоти за емисии за насърчаване на придобиването на професионални умения и пренасочването на работниците, засегнати от преобразуването на работни места при прехода към декарбонизирана икономика, в тясно сътрудничество със социалните партньори.

Това следва да се допълва от специална инициатива, която да осигури допълнителна и по-специализирана **подкрепа за прехода в промишлените райони, характеризиращи се с по-високи равнища на използване на въглища и по-високи въглеродни емисии**. Целта е да се стартира и/или допълнително да се насърчи процеса по планиране на структурните промени в съответната област, свързани с енергийния преход, и обмен на опит с други области в сходни ситуации. Като първа стъпка Комисията ще организира среща на представители на съответните области, за да се обсъдят възможните процеси на планиране, да се улесни споделянето на най-добри практики да се проучи какви инструменти за подкрепа са достъпни.

Подходяща подкрепа за областите могат да осигурят подходът за интелигентна специализация по кохезионната политика на ЕС, и по-специално специализираните платформи³. Тъй като това е подход „отдолу нагоре“ с участието по-специално на промишлеността, общността в сферата на научните изследвания, развойната дейност и иновациите и публичните власти, той може да позволи на областите да разработят и приложат своя стратегия за енергиен преход.

Преходът към чиста енергия предлага възможности за създаване на трайни работни места. Успешният преход обаче изисква преквалификация на работниците, по-добро планиране и предвиждане на промените и уменията, както и по-добро съответствие между търсенето и предлагането на умения. Европейският социален фонд може да подкрепи тези усилия на всеки етап от живота, от повишаване на осведомеността на децата в училище до подкрепа за обучение за придобиване на подходящи умения и предприемачество в областта на чистата енергия, както и за социално приобщаване чрез подходящи професии. В рамките на своята **Европейска програма за умения**⁴ Комисията започна да полага усилия за справяне с такива предизвикателства, свързани с уменията, и за преодоляване на недостига от умения в конкретни стопански сектори (т. нар. „подробни планове за действие за секторно сътрудничество във връзка с професионалните умения“ — „Blueprints for Sectoral Cooperation on Skills“). Въз основа на опита от пилотните подробни планове за действие, стартирани през тази година (по-специално в секторите на автомобилните и морските технологии), тези схеми представляват възможност за задоволяване на нуждите от умения за преход към чиста енергия. Текущият подробен план за действие за секторно сътрудничество във връзка с уменията в сектора на морските технологии вече включва вятърна енергия от разположени в морето инсталации и различните видове океанска енергия и може да бъде особено подходящ тест за втората вълна в сектори като възобновяемите енергийни източници или строителството.

³ <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu>.

⁴ Съобщение „Нова европейска програма за умения: Съвместни усилия за укрепване на човешкия капитал, пригодността за заетост и конкурентоспособността“, COM(2016) 381.

Социалните партньори изпълняват изключително важна роля в картографирането на нуждите от умения, както и в предвиждането и управлението на промени. Те вече са свързани с дейността във връзка с Енергийния съюз на равнище ЕС и е необходимо да участват пряко в процеса и също така в обсъжданията относно интегрираните национални планове в областта на енергетиката и климата.

С цел да се подкрепи социално справедлив преход към чиста енергия и нови умения:

- *Комисията ще проучи как по-добре да подкрепи районите, характеризиращи се с по-високи равнища на използване на въглища и по-висока въглеродна интензивност, при осъществяване на прехода към чиста енергия. За тази цел тя ще работи в партньорство с участниците от съответните области, ще осигурява указания, по-специално за достъпа до и използването на разполагаемите средства и програми, и ще насърчава обмен на добри практики чрез целеви платформи, включително обсъждания на пътни карти за промишлеността и на нуждите от преквалификация.*
- *Държавите членки следва да използват своите интегрирани национални планове в областта на енергетиката и климата за да проучат социалното и промишленото въздействие на прехода към чиста енергия, както и неговото въздействие във връзка с професионалните умения.*
- *Въз основа на опита от пилотните схеми, през 2017 г. Комисията ще стартира нови два подробни плана за действие за секторно сътрудничество във връзка с професионалните умения за нови технологии — в сферата на енергията от възобновяеми източници като цяло и за строителния сектор, с насоченост към нисковъглеродни технологии.*
- *Комисията призовава държавите членки да привлекат социалните партньори за пряко участие в обсъжданията по енергийния преход, и по-специално в контекста на интегрираните национални планове в областта на енергетиката и климата.*

2. Финансиране от ЕС за постигане на резултати за реалната икономика

Финансирането на енергийния преход ще трябва да комбинира частни инвестиции с публично финансиране, с което да се постигне ливъридж на частни инвестиции и да се вземат мерки във връзка със случаите на неефективност на пазара. Частните инвестиции ще бъдат улеснени от законодателните предложения в настоящия пакет и предложението за реформа на Системата на ЕС за търговия с емисии. Функциониращият енергиен пазар и пазарът на въглеродни емисии ще представляват основният фактор, с който ще се улесни преодоляването на инвестиционното предизвикателство, както и постигането на регулаторна стабилност и прозрачност на провежданата политика.

В допълнение към това, финансовите инструменти на ЕС имат значителен принос за подкрепа на прехода към чиста енергия, както бе демонстрирано от **Европейския фонд за стратегически инвестиции**. Фондът определено е на път да постигне целта си за мобилизиране на минимум 315 милиарда евро допълнителни инвестиции в реалната икономика до средата на 2018 г. Най-новите данни са за достигната стойност от 154 милиарда евро. При стартирането на втората фаза от Европейския фонд за стратегически инвестиции Комисията предложи да укрепи и разшири този фонд.

Предлага се поне 40 % от инвестициите в инфраструктурния и иновационния прозорец да бъдат свързани с климата, енергетиката и околната среда и да допринасят за постигането на целите по Парижкото споразумение.

В съответствие с целта на ЕС поне 20 % от **бюджета на ЕС в периода 2014—2020 г.** да се изразходват за дейности в областта на климата, реформираната кохезионна политика⁵ също има важна роля за постигане на целите на Енергийния съюз чрез съответните разпределени финансови средства в размер на 68,8 милиарда евро. Те ще бъдат допълнени от национално публично и частно съфинансиране, като съгласно прогнозите ще бъде достигната сумата от общо 92 милиарда евро⁶. В допълнение към това по линия на програмите за развитие на селските райони се осигурява подкрепа за целеви инвестиции в областта на възобновяемите енергийни източници и енергийната ефективност (почти 6 милиарда евро). Макар че ранните показатели за фондовете по кохезионната политика показват напредък по реализациите през 2016 г.,⁷ трябва да се предприемат спешни действия за ускоряване на реализациите по тези фондове в редица държави членки. Комисията ще продължи да оказва техническа помощ на държавите членки по отношение на въпросите, свързани с реализациите.

Опростените и по-гъвкави правила, предложени от Комисията в средносрочния преглед на многогодишната финансова рамка за периода 2014—2020 г., също ще допринесат за ускоряване на изпълнението на това финансиране. Като част от прегледа Комисията стартира по-широкообхватна програма за опростяване на правилата за управление на фондовете на ЕС. Това включва улесняване на съчетаването на средства от Европейския фонд за стратегически инвестиции с други източници на финансиране от ЕС, включително от европейските структурни и инвестиционни фондове. Една от целите е да се засили усвояването на средства от Европейския фонд за стратегически инвестиции в по-слабо развити области и в областите, намиращи се в преход. В рамките на европейските структурни и инвестиционни фондове държавите членки и областите вече планират да инвестират почти 6,4 милиарда евро чрез **финансови инструменти** за постигане на нисковъглеродна икономика, главно за енергийна ефективност. Това представлява над осемкратно увеличение на отпусканите финансови средства в сравнение с периода 2007 — 2013 г. и първите показатели сочат, че вече е налице напредък⁸. С цел да се насърчи по-голямо използване на финансови инструменти, Комисията също така осигурява подкрепа на държавите членки чрез платформата „fi-compass“ за консултантски услуги и стандартизирани инструменти със стандартни условия, които са в съответствие с регламентите за европейските структурни и инвестиционни фондове и правилата за държавна помощ и са насочени към комбиниране на публични и частни ресурси.

⁵ Кохезионната политика се осъществява посредством Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд и Европейския социален фонд, които представляват част от европейските структурни и инвестиционни фондове.

⁶ Изчисления въз основа на среднопретегленото съфинансиране от финансовите таблици на оперативните програми за 2014—2020 г. за тематичните цели „подпомагане на преминаването към нисковъглеродна икономика“ и „насърчаване на устойчивия транспорт и премахване на участъците с недостатъчен капацитет във всички ключови мрежови инфраструктури“.

⁷ Данните за подбора на проекти до края на 2016 г. ще бъдат налични в началото на 2017 г.

⁸ До края на ноември 2016 г. ще бъде изготвено първото годишно обобщение на напредъка по финансовите инструменти в рамките на европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014—2020 г.

Един пример за успешен проект по Европейския фонд за стратегически инвестиции в съчетание с европейските структурни и инвестиционни фондове е инвестиционната платформа във френската област Hauts-de-France, чрез която се демонстрира как широк спектър от публични и частни участници могат да обединят своите знания и експертен опит и как могат да се съчетават различни фондове за задвижване на значителни инвестиции от страна на частния сектор в енергийни проекти с ниски въглеродни емисии. Друг пример е инструментът за частно финансиране за енергийна ефективност (PF4EE)⁹, с който се осигурява защита от рисковете на дългово финансиране чрез местни търговски банки и който позволява на банките да предлагат по-добри условия за финансиране на проекти за енергийна ефективност в сградния сектор и такива проекти на малки и средни предприятия. Освен това с него се осигурява специфична експертна подкрепа, която дава възможност на местни банки да разработват и предлагат на пазара нови продукти за финансиране на енергийна ефективност, пригодени към нуждите на клиентите.

Фондът за по-чист транспорт ще използва финансови инструменти и смесено финансиране с цел внедряване на нисковъглеродни технологии, за да се ускори преминаването към нисковъглеродна транспортна мобилност. Възможният пазарен потенциал за реновиране на градски и междуградски автобуси е около 3500 превозни средства или 875 милиона евро допълнителни инвестиции годишно.

С цел да се увеличат и пренасочат инвестициите в подкрепа на прехода към чиста енергия:

- Комисията стартира днес инициатива за интелигентно финансиране за интелигентни сгради (вж. Приложение I), с което ще се подкрепят инвестиции в енергийно чисти сгради. Тази инициатива ще подкрепи разработването на инвестиционни платформи, които ще дадат възможност за съчетаване на публични средства и въвеждане на привлекателни финансови продукти за пазарни участници във всички държави членки през 2017 г. Тя също така ще укрепи техническата помощ за допълнително разработване и обединяване на проекти с малък мащаб и ще разшири изпълнението на дейности за намаляване на риска във връзка с инвестиции за енергийна ефективност.
- В контекста на Плана за инвестиции за Европа Комисията наскоро стартира пилотни проекти, чиято цел е да се засили сближаването на равнище ЕС на графициите на отделните процедури, свързани с инвестиционни проекти за стратегическа инфраструктура. Първият етап от пилотните проекти обхваща Белгия и Словакия. Въз основа на оценка на тези проекти, в хода на 2017 г. Комисията ще разшири този опит, така че да обхване и други държави членки, като амбицията е да се създаде ефективно обслужване на едно гише за всички държави членки, където всички отговорни служби на Комисията — включително представителствата ѝ в държавите членки — ще работят заедно в рамките на един единствен екип за инвестиционна политика.
- Комисията призовава държавите членки да ускорят използването на европейските структурни и инвестиционни фондове, за да се подпомогне преходът към чиста енергия.
- На 1 декември 2016 г. Комисията въвежда Инструмент за по-чист транспорт

⁹ Инструментът за частно финансиране за енергийна ефективност е финансов инструмент на ЕС, разработен от Комисията, финансиран по линия на Програмата LIFE и реализиран от Европейската инвестиционна банка.

заедно с Европейската инвестиционна банка, насочен към подкрепа на инвестициите в чист и енергоефективен транспорт и в интегрирани енергийни и транспортни инфраструктури.

3. Определяне на подходящи стимули за инвестиции в прехода към чиста енергия

Реализирането на инсталации за възобновяеми енергийни източници или на мерки за енергийна ефективност е капиталоемко. То изисква първоначални инвестиции под формата на спестявания на домакинствата, собствен капитал на предприятия или дългово финансиране от кредитни институции, за да се извлече полза от намалени сметки за енергия или от бъдещи приходи.

Настоящият икономически контекст с ниска цена на капитала е благоприятен за стимулиране на частните инвестиции в по-голям мащаб и насочване на частните разходи към чиста енергия, енергоефективни решения и активи, свързани с устойчиво развитие. Това е възможност за гражданите, компаниите, публичните органи и инвеститорите да получат по-висока възвръщаемост на капитала в сравнение с възвръщаемостта от спестявания.

С цел да се подкрепи това значително пренасочване на инвестиции към прехода към чиста енергия **интегрираните национални планове в областта на енергетиката и климата** на държавите членки — част от управлението на Енергийния съюз, във връзка с което днес Комисията представя предложение¹⁰ — също така ще служат като „пътни карти за инвестиции“, като в тях ще се определят необходимите публични и частни инвестиции за прехода към чиста енергия.

Наличието на благоприятна и последователна структура от икономически стимули също е от ключово значение за насочването на частните инвестиции към прехода към чиста енергия. Ефективното **ценообразуване на въглеродните емисии и постепенното премахване на субсидиите за изкопаеми горива** са изключително важни за елиминирането на вредни изкривявания на пазарите, интернализиране на екологичните и социалните разходи, които биха настъпили при сценарий на „обичайната практика“, и съдействие да се определи цената на съответните рискове при различни инвестиционни възможности.

Комисията вече предложи реформа на Схемата на ЕС за търговия с емисии за периода след 2020 г.¹¹ ЕС също така подкрепя създаването на системи за търговия с емисии чрез двустранно сътрудничество¹², както и участието във и финансирането на многостранни инициативи с нашите международни партньори¹³.

В съответствие с ангажиментите, поети по Парижкото споразумение относно изменението на климата и в рамките на Г-7 и Г-20, ЕС вече предприе редица конкретни стъпки за намаляване на **субсидиите за изкопаеми горива**, но съществуващата все още значителна публична подкрепа за използването на нефт, въглища и други въглеродно

¹⁰ COM(2016) 759.

¹¹ COM(2015) 337.

¹² Например с Китай и Корея.

¹³ Във връзка с Парижкото споразумение около половината държави посочиха, че ще използват пазарни механизми за изпълнение на своите ангажименти за намаляване на емисиите.

интензивни горива продължава да изкривява енергийния пазар, води до икономическа неефективност и възпрепятства инвестициите в прехода към чиста енергия и в иновации.

Съгласно последния доклад на Комисията относно цените и разходите за енергия, който бе публикуван днес като част от настоящия пакет, преките субсидии на ЕС за използването на изкопаеми горива за електропроизводство и за отопление са възлизали на 17,2 милиарда евро през 2012 г., а субсидиите за изкопаеми горива в транспорта са оценени отделно на 24,7 милиарда евро¹⁴. Съгласно оценки на Международния валутен фонд от 2015 г., субсидиите в ЕС за използването на изкопаеми горива достигат 300 милиарда евро, ако се включат и външните разходи. Макар че това продължава да представлява сравнително малък дял от сумата в световен мащаб, която се равнява на над 4,8 трилиона евро¹⁵, сумата представлява значителна икономическа тежест за ЕС. Ниските понастоящем цени на нефта и природния газ предоставят възможност за постепенното премахване на субсидиите за изкопаеми горива, включително освобождаването от данъци, без неблагоприятни ефекти върху социалното благосъстояние.

С цел да се подпомогне пренасочването на финансови потоци към прехода към чиста енергия:

- *За да се гарантира, че финансовата система може да финансира растеж по устойчив начин в дългосрочен план и за да се избегне зависимост от инфраструктура и активи с високи въглеродни емисии, Комисията създаде експертна група на високо равнище, която до края на 2017 г. ще предостави съвети относно разработването на устойчиво финансиране.*
- *Комисията ще укрепи прозрачността, като се основава на публикувания днес доклад относно цените и разходите за енергия. Тя ще продължи да следи внимателно цените и разходите за енергия на всеки две години и ще засили своя мониторинг на субсидиите за изкопаеми горива в съответствие с ангажимента на ЕС в рамките на Г-7 и Г-20 за премахване на субсидирането на неефективните изкопаеми горива.*
- *През 2017 г. Комисията ще извърши оценка по Програмата REFIT на правната рамка на ЕС за енергийно данъчно облагане с цел да определи евентуални следващи стъпки, включително в контекста на усилията за премахване на субсидиите за изкопаеми горива.*
- *Интегрираните национални планове за енергетиката и климата на държавите членки ще им дадат възможност да определят необходимите инвестиции за прехода към чиста енергия. Държавите членки също така следва да използват тези планове за осъществяване на мониторинг по отношение на постепенното премахване на субсидиите за изкопаеми горива.*
- *В рамките на прегледа на указанията относно държавната помощ за опазване на околната среда и за енергетика за периода 2014—2020 г. Комисията също*

¹⁴ Това включва субсидии за въглища в размер на 9,7 милиарда евро и за природен газ в размер на 6,6 милиарда евро; субсидиите идват като наследство от исторически инвестиционни субсидии, инвестиционни безвъзмездни средства за използване на изкопаеми горива, преференциални тарифи, освобождаване от данъци върху горивата, във връзка с производството на електроенергия, както и във връзка с извеждането от експлоатация и управление на отпадъците. (Източник: 2014 study on energy costs and subsidies — Проучване на разходите и субсидиите за енергия от 2014 г. По отношение на транспорта (петролни субсидии) източникът е OECD inventory 2013 — Инвентаризация на ОИСП от 2013 г.).

¹⁵ Международен валутен фонд, 2015 г.

така ще проучи как тези правила, в съчетание с правилата относно държавната помощ за инвестиции в научни изследвания и иновации, дават възможност на държавите членки да стимулират иновации в технологии и решения на база възобновяеми енергийни източници.

4. Научни изследвания, иновации и конкурентоспособност

Научните изследвания и иновациите са от ключово значение за подкрепата на конкурентоспособността и водещата роля на Европа в световен мащаб в областта на усъвършенстваните технологии за енергия от възобновяеми източници¹⁶ и енергоефективните решения и за създаването на условия за тяхното успешно интегриране във всички сфери от икономиката. Европейският съюз участва в инициативата „Мисия за иновации“, чието начало бе поставено по време на Парижката конференцията по въпросите на климата в 2015 г. и която обединява държавите, поели ангажимент да удвоят в рамките на 5 години своите инвестиции в изследвания за чиста енергия.

Заедно с този пакет Комисията представя и специална **стратегия за ускоряване на иновациите за чиста енергия**¹⁷. В тази стратегия са заложили засилена приоритизация и конкретни действия, за да се гарантира по-широкообхватно внедряване и по-бързо пускане на пазара на нисковъглеродните иновации. По този начин инициативата ще послужи като тест за нови хоризонтални подходи към иновациите и конкурентоспособността в бъдеще.

Чрез ускоряване на иновациите за чиста енергия Европа може да се възползва максимално от прехода към нисковъглеродна икономика: така могат да се създадат възможности за растеж и разкриване на работни места чрез увеличен износ, създаване на предприятия и увеличаване на възможностите на гражданите чрез интегриране на цифрови решения.

Промислените инициативи също следва да изиграят важна роля за насърчаване на иновациите и глобалната конкурентоспособност на ЕС. Те вече представляват важен елемент в установения Стратегически план за енергийните технологии (SET). Някои добри примери за водени от промишлени отрасли инициативи могат да бъдат открити в секторите за слънчева енергия¹⁸ и за интелигентни мрежи и съхранение¹⁹. Друг добър пример е Стратегическата пътна карта за океанската енергия, чиято цел е да се увеличат максимално частните и публичните инвестиции за развитието на океанската енергия чрез възможно най-голямо намаляване на рисковете, свързани с технологията.

В рамките на Стратегията за Енергиен съюз²⁰ Европейската комисия обяви инициатива за обединяване и предоставяне на съответните **данни, анализи и сведения**. Това следва преди всичко да позволи на Комисията да извършва надеждна оценка на

¹⁶ Вж. също така предложението за преработване на Директивата за възобновяеми енергийни източници, COM(2016) 767.

¹⁷ COM(2016) 763.

¹⁸ Тази инициатива цели да подобри конкурентоспособността и устойчивото развитие на сектора и да улесни мащабното и достъпно разширяване и интегриране в електроенергийната мрежа.

¹⁹ Т. нар. „Европейска инициатива за електроенергийните мрежи“, която наскоро бе преобразувана в Европейска технологична и иновационна платформа за интелигентни мрежи за пренос на енергия.

²⁰ COM(2015) 80.

резултатите от европейските технологии за чиста енергия в световен план, не само от гледна точка на научни изследвания и иновации, но и по отношение на пазарен дял, внос/износ, заетост, растеж и инвестиции. Тази оценка на конкурентоспособността следва да се актуализира периодично при приемането на докладите за състоянието на Енергийния съюз и ключовите приоритети и действия да се преразглеждат съобразно с това.

С цел да се стимулира конкурентоспособността на Европа и внедряването на технологии за чиста енергия:

- *Днес Комисията представя инициатива за ускоряване на иновациите за чиста енергия, която включва редица специфични мерки за подобряване на регулаторната, икономическата и инвестиционната среда за иновации в технологии и системи за чиста енергия и в която се определят ключови приоритети за използване на финансовите инструменти и програми на ЕС, включително „Хоризонт 2020“.*
- *Комисията ще подкрепя водени от промишлеността инициативи за насърчаване на водещата роля на ЕС в световен мащаб в областта на технологиите за чиста енергия, укрепване на промишлените звена в цялата верига на стойността и интегриране на неикономически участници, като например социалните партньори и организации на потребителите. Комисията също така ще обсъди със съответните заинтересовани страни необходимостта от създаване на „промишлен форум за чиста енергия“, който да обединява различни сектори (енергетика, транспорт, производство, цифрови технологии) и да оптимизира ползите от прехода към чиста енергия за промишлеността в ЕС.*
- *Комисията ще работи съвместно с промишлеността, научноизследователската общност и други ключови заинтересовани страни за осигуряването на надеждни стратегически сведения относно показателите на ЕС в световен план и неговата конкурентна позиция по отношение на нисковъглеродната енергетика и енергоефективните решения. Тази оценка на конкурентоспособността периодично ще се актуализира.*

5. Изграждане на необходимата физическа инфраструктура за осигуряване на свободен пренос на енергия и на прехода към чиста енергия

Понастоящем европейската енергийна система е в процес на преход. Енергийните мрежи трябва да бъдат усъвършенствани и модернизирани, за да отговорят на растящото търсене на електроенергия поради съществена промяна в цялостната верига за създаване на стойност в енергетиката и в енергийния микс с увеличено участие на непостоянни възобновяеми източници. Необходима е специална инфраструктура и за да се подкрепи транспортната мобилност с ниски емисии.

Макар че краткосрочният приоритет е да се гарантира правилното функциониране на вътрешноевропейския енергиен пазар чрез изграждане на липсващите междусистемни връзки, за да се постигне настоящата цел за **10 % междусистемна свързаност до 2020 г.** посредством преодоляване на изолацията на редица държави членки и премахване на вътрешноевропейски участъци с недостатъчен преносен капацитет, планираната днес енергийна инфраструктура трябва същевременно да бъде съвместима

с избора на политика в по-дългосрочен план, включително с прехода към транспортна мобилност с ниски емисии.

Това също така означава да се гарантира, че **енергийната ефективност**²¹ се взема под внимание при планирането на цялостната енергийна система: активно управление на търсенето с цел да се намалят енергопотреблението, разходите за потребителите и зависимостта от внос, а инвестициите в инфраструктура в областта на енергийната ефективност да се разглеждат като икономически ефективен начин за изграждане на нисковъглеродна и кръговратна икономика. Инвестициите във все по-интелигентна и гъвкава инфраструктура бяха определени като един от вариантите, удовлетворяващи всички участници.

С цел да се подкрепи изграждането на физическа инфраструктура, необходима за осигуряване на преход към чиста енергия и свободен пренос на енергия:

- *В рамките на годишните доклади за състоянието на Енергийния съюз Комисията ще извършва преглед на проекти от общ интерес, които се забавят или отлагат, с цел улесняване на тяхното изпълнение. Освен това тя може да разгледа тези въпроси в своите препоръки към държавите членки, и по-специално по отношение на проекти от общ интерес, определени в рамките на групите на високо равнище относно енергетиката.*
- *В рамките на предстоящия преглед на Регламента за трансевропейската електроенергийна мрежа (TEN-E) през 2017 г., Комисията ще проучи вариантите за подобряване на регулаторната рамка с цел допълнително стимулиране на реализирането на проекти от общ интерес.*
- *Комисията създаде експертна група, която да предоставя технически консултации за това как целта за 15 % електроенергийна междусистемна свързаност да бъде разпределена по разходоефективен начин на равнищата на области, държави и/или гранични междусистемни връзки. Комисията ще докладва по този въпрос през есента на 2017 г. заедно с приемането на третия Списък на Съюза на проекти от общ интерес.*

6. Цифровизация

Стратегията на Комисията за единен цифров пазар от май 2015 г.²² е насочена към създаването на подходяща среда и условия за разгръщането на модерни цифрови мрежи и услуги, включително в енергийния сектор.

Осигуряването на **справедливи сделки за потребителите** ще изисква иновативни компании, които комбинират нови енергийни технологии с цифрови технологии (големи информационни масиви, изчисления в облак) и мобилни комуникационни технологии (5G), за да предложат нови продукти и услуги (децентрализирано производство на електроенергия, системи за енергиен мениджмънт, интелигентни уреди и интелигентни регулатори; малкомащабно акумулиране на енергия, включително електрически автомобили), които подкрепят активните потребители и спомагат за оптимизиране на потреблението на енергия (намаляване на потреблението и смяна на доставчика), като така се постигат парични икономии. През септември 2016 г.

²¹ Вж. предложението за изменение на Директивата относно енергийната ефективност, COM(2016) 761.

²² COM(2015) 192.

Комисията предложи преглед на правилата на ЕС в областта на телекомуникациите, за да се отговори на растящите нужди от енергийна свързаност на европейците, чрез насърчаване на инвестиции в мрежи с голям преносен капацитет. Комисията също така представи план за действие за 5G²³, в който се предвижда общ график на ЕС за координирано въвеждане на търговски 5G услуги през 2020 г.

Същевременно трябва да бъде проучен въпросът за достъпа до данни, неприкосновеността на личния живот и защитата на данните, както и за кибер сигурността и въпросите за отворените стандарти и оперативната съвместимост. Работата по последния въпрос бе стартирана със Съобщението на Комисията от април 2016 г. относно цифровизирането на европейската промишленост²⁴. С това съобщение бе стартирана и нова европейска инициатива за компютърни услуги в облак, която разполага с потенциала да се превърне в основата за новата система за енергийни данни.

Гарантирането на устойчивост на системите за енергийни доставки срещу **кибер рисковете и кибер заплахите** става все по-важно, тъй като широкообхватното използване на информационни и комуникационни технологии и преносът на данни се превръщат в основата за функционирането на инфраструктурите, използвани от енергийните системи. Платформата на експертите в енергийния сектор по въпросите на кибер сигурността понастоящем анализира специфичните нужди за сигурността на енергийната инфраструктура и ще консултира Комисията в тази връзка.

Като част от изпълнението на Стратегията за единен цифров пазар:

- Комисията подготвя инициатива за осъществяване на напредък към европейска основаваща се на данни икономика. Тази инициатива, заедно с предложението за устройството на енергийния пазар²⁵, е насочена към въпросите за локализиране на данните, както и към нововъзникващи въпроси като собственост и отговорност, (повторно) използване, достъп и оперативна съвместимост, и ще бъде от особено значение за необходимите данни за енергийните процеси и нови енергийни услуги.
- Понастоящем Комисията извършва преглед на Директивата за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации, за да я съгласува с новоприетите правила относно защитата на данните. Това ще бъде от значение за обработването на данни от интелигентното потребление на енергия.
- Въз основа на успешното разработване на стандарти за интелигентни мрежи, през 2017 г. Комисията ще стартира двугодишен проект за разработване на общи стандарти за защитени комуникации, с които ще се гарантира свободно движение на свързани с енергията данни до съответните заинтересовани страни. Комисията ще публикува резултатите до края на 2018 г.
- През 2017 г. Комисията ще създаде работни групи от заинтересовани страни в рамките на работната група за интелигентните енергийни мрежи, които да

²³ COM(2016) 588.

²⁴ COM(2016) 180.

²⁵ Предложената инициатива за устройството на пазара се състои от преработване на Директивата относно електроенергийния пазар (COM(2016) 864), преработване на Регламента относно електроенергийния пазар (COM(2016) 861), преработване на Регламента относно Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия (ACER) (COM(2016) 863) и нов Регламент относно готовността на електроенергийния сектор за посрещане на рискове (COM(2016) 862).

подготвят основите за мрежови кодекси относно оптимизация на потреблението, кибер сигурност в сферата на енергетиката и общ формат на данните на потребителите. Комисията ще докладва относно структурата, обхвата и планирането на групите през пролетта на 2017 г. и относно крайните резултати до края на 2018 г.

- Въз основа на дейността на Експертната група за енергийния сектор по въпросите на кибер сигурността, Комисията ще създаде консултативна платформа със заинтересовани страни през 2017 г. и при необходимост до края на 2017 г. ще предложи подходящи действия.
- Като последваща мярка във връзка със стратегията за транспортна мобилност с малки емисии Комисията е в процес на приемане на Стратегия на ЕС за внедряване на съвместни интелигентни транспортни системи, с цел да се даде възможност за въвеждане на такива системи в целия ЕС до 2019 г. и да се ускори преходът към съвместен, свързан и автоматизиран автомобилен транспорт.

7. Външно измерение

Външната политика и политиката за развитие представляват важни инструменти за подкрепа на прехода към чиста енергия в световен план и за подпомагане на нашите държави партньори, включително съседните на ЕС държави, да изпълнят своите ангажименти съгласно Парижкото споразумение и целите на Програмата за устойчиво развитие до 2030 г.

Това означава засилено участие на ЕС в многостранни инициативи и насърчаване на по-надеждна и приобщаваща енергийна архитектура в целия свят — в съответствие с **Плана за действие на ЕС за дипломатия в областта на енергетиката**²⁶. ЕС е активен член на многостранния Форум за чиста енергия на министерско равнище, който представлява световен форум на високо равнище за популяризиране на политики и програми, подкрепящи технологии за чиста енергия, с цел споделяне на извлечени поуки и най-добри практики и насърчаване на прехода към световна икономика с чиста енергия. Комисията ще гарантира, че преходът към нисковъглеродна икономика продължава да бъде неразделна част от енергийния диалог и сътрудничеството в двустранните и многостранните отношения на ЕС.

В своето предложение за **нов европейски консенсус за развитие**²⁷ Комисията определи като ключови фактори действията в областта на устойчивата енергия и климата. Енергетиката е изключително важен фактор за развитие и е от централно значение за решенията за устойчиво развитие в планетарен план, както бе отчетено в Програмата до 2030 г., и по-специално в целите за устойчиво развитие (SDCs) № 7 „Финансово достъпна и чиста енергия“ и № 13 „Действия в областта на климата“²⁸. Стратегическият подход на ЕС към енергетиката в рамките на политиката за сътрудничество за развитие се основава на три ключови приоритета: i) преодоляване на

²⁶ Заключение на Съвета относно дипломатическата дейност в областта на енергетиката, приети от Съвета по външни работи на 20 юли 2015 г. (10995/15).

²⁷ Съобщение относно предложение за нов европейски консенсус за развитие — нашият живот, нашето достойнство, нашето бъдеще, COM(2016) 740.

²⁸ Вж. също така Съобщението „Следващи стъпки за устойчиво европейско бъдеще — европейско действие за устойчивост“, COM(2016) 739.

липсата на достъп до енергия, ii) увеличаване на производството на енергия от възобновяеми източници и iii) принос към борбата с изменението на климата. С оглед на мащаба на необходимите инвестиции ЕС ще задълбочи сътрудничеството с партньори от публичния и частния сектор с цел да се постигнат определените цели за достъп до енергия, енергийна ефективност и производство на енергия от възобновяеми източници. Това ще се извършва паралелно с оказваната от ЕС подкрепа на трети държави за справянето с изменението на климата и изграждане на нисковъглеродни и устойчиви на климатичните промени икономики в съответствие със световната водеща роля на ЕС по отношение на намаляването на емисиите на парникови газове.

Комисията предложи **Европейски план за външни инвестиции**²⁹, с който да се осигури интегриран финансов пакет за финансиране на инвестиции извън ЕС. Планът ще включва Европейски фонд за устойчиво развитие; техническа помощ за разработване на устойчиви проекти и привличане на инвеститори; и набор от програми за техническа помощ за развитие, насочени към подобряване на инвестиционната и политическата среда в съответните държави, по-специално увеличаване на частните и публичните инвестиции в нисковъглеродна икономика.

Енергетиката представлява основна фокусна точка в **сътрудничеството на ЕС със съседните му държави**, като се поставя акцент върху регулаторните реформи, насърчаването на използването на енергия от възобновяеми източници и енергийната ефективност. Такъв е случаят в Енергийната общност, където ЕС помага за създаване на регионален енергиен пазар в съответствие с регулаторните стандарти на ЕС. В рамките на южното съседство понастоящем се провежда процес по създаване на евро-средиземноморски пазар за електроенергия и природен газ, а в рамките на източното съседство проектът „EU4Energy“ предлага подкрепа за реформи в енергийния сектор. Всеки подобен проект е разработен така, че да се създаде благоприятна среда за инвестиции в използването на възобновяеми енергийни източници и в енергийна ефективност. По-специално подкрепата от ЕС спомага за създаване на регулаторната рамка за трансгранична търговия с енергия от възобновяеми източници.

Един пример за успешен проект е най-голямата в света слънчева електроцентрала в Ourzazate, която ще задоволява половината от потреблението на енергия от възобновяеми източници в Мароко до 2030 г. и евентуално ще дава възможност за износ на електроенергия към ЕС и на изток³⁰.

ЕС задълбочава сътрудничеството в областта на енергийната ефективност със Западните Балкани, Турция и южните и източните съседи. В сътрудничество с международните финансови институции Комисията ще увеличи инвестициите за енергийна ефективност в сградния сектор, като ще започне с четири пилотни държави — Украйна, Грузия, Сърбия и Тунис.

Африка е привилегирован партньор за ЕС и **енергийното партньорство между Африка и ЕС** осигурява рамката за съвместно сътрудничество в областта на енергетиката. ЕС също така подкрепя Африканската инициатива за енергия от възобновяеми източници — водена от Африка инициатива с цел увеличаване на

²⁹ Съобщение „Засилване на европейските инвестиции за създаване на заетост и растеж: към втора фаза на Европейския фонд за стратегически инвестиции и нов Европейски план за външни инвестиции“, COM(2016) 581.

капацитета за енергия от възобновяеми източници в Африка с 10 GW до 2020 г. и мобилизиране на потенциала за енергия от възобновяеми източници в Африка в размер на 300 GW до 2030 г. С цел да се деблокира потенциалът на Африка за устойчива енергия ще бъде обърнато специално внимание на повишаването на електрогенериращите мощности на база възобновяеми ресурси, подобряването на трансграничните междусистемни връзки и управлението на енергийния сектор.

В качеството си на член на **Световната търговска организация** ЕС също така активно насърчава либерализацията на стоките и услугите, които могат да донесат ползи за околната среда. Съюзът работи в тясно сътрудничество с шестнадесет други членове на Световната търговска организация, които формират по-голямата част от световната търговия с екологични стоки, като целта е да се сключи амбициозно споразумение за екологични стоки. Освен това в своите двустранни търговски споразумения ЕС полага усилия за ранно либерализиране на екологичните стоки и услуги, както и улесняване на търговията и инвестициите в производството на енергия от възобновяеми източници.

Очаква се увеличените търговски потоци да спомогнат за бързото разпространение на екологични стоки, услуги и технологии в целия свят и преминаването към нисковъглеродна икономика. ЕС е световен лидер във вноса и износа на екологични стоки. През 2013 г. износът от ЕС на продукти, вписани като екологични, възлиза на 146 милиарда евро (около 8 % от общия износ на ЕС), а вносът — на 70 милиарда евро. Европейските предприятия следва да се стремят да продължат разработването и износа на своите новаторска изобретателност и ноу-хау.

И накрая, в Съобщението относно **управлението във връзка с океаните**³¹ се определят действия, които ще спомогнат за създаването на равни условия в световен план за европейския сектор на океанска енергия.

В контекста на ангажимента преходът към чиста енергия да се превърне в основен елемент от приноса на ЕС за изпълнение на Програмата за устойчиво развитие до 2030 г. и Парижкото споразумение:

- *Комисията призовава съзаконотателите възможно най-скоро да приемат законодателния пакет за Плана за външни инвестиции.*
- *Комисията ще отдаде приоритет на енергетиката като една от основните теми на срещата на върха Африка — ЕС 2017 в Абиджан през ноември 2017 г.*
- *Комисията ще организира бизнес форум под формата на кръгла маса на високо равнище относно инвестициите за възобновяеми енергийни източници в Африка през пролетта на 2017 г., за да се повиши разбирането и осведомеността относно усилията на Комисията и нуждите на частния сектор от инвестиции за възобновяеми енергийни източници в Африка.*
- *През пролетта на 2017 г. Комисията, в сътрудничество с международните финансови институции, ще извърши преглед на пилотната схема за увеличаване на инвестициите за енергийна ефективност в сградния сектор в четирите пилотни проекта с цел постепенно разширяване на схемата и към други държави.*
- *През 2017 г. ще бъде извършен средносрочен преглед на стратегическите*

³¹ Международно управление на океаните: приносът на ЕС за отговорното управление на океаните. Съвместно съобщение на Комисията и върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност (JOIN(2016) 49 от 10 ноември 2016 г.).

многогодишни програми за съседство в рамките на Европейския инструмент за съседство и Инструмента за предприежителна помощ, с цел да се интегрира увеличеното финансиране за енергийна ефективност в сградния сектор като част от инвестициите в сферата на енергетиката, климата и създаването на работни места.

- *Комисията ще продължи да полага усилия за сключването на споразумение за екологични стоки и услуги (СТО), за да се намалят разходите във връзка с усилията за смекчаване на въздействието върху климата.*

8. Управление и партньорства за ефективно изпълнение

Енергийният преход не може да бъде извършен отгоре надолу. За него са необходими политически действия на **различните равнища на управление** (местно, областно, национално, европейско, международно) **и на други заинтересовани страни**. Управлението на Енергийния съюз ще спомогне да се осигури съгласуване на политиките и постигане от ЕС като цяло на неговите цели в областта на енергетиката и климата, и по-специално на целите за 2030 г.

Преходът към чиста енергия няма да може да бъде осъществен без действията на множество заинтересовани страни от гражданското общество и от регионалното и местното равнище. ЕС се намира в уникалната позиция да включи прехода към чиста енергия във всички сектори и равнища на управление. Поради това ще бъде важно общините, областите, предприятията, социалните партньори и други заинтересовани страни да се включат в проектирането и изпълнението на интегрираните национални планове в областта на енергетиката и климата.

Регионалното сътрудничество между държавите членки ще им помогне да постигнат целите на ЕС в областта на енергетиката и климата по ефективен и икономически изгоден начин. Законодателните предложения в настоящия пакет ще улеснят регионалното сътрудничество. Комисията ще изготви указания за държавите членки относно регионалното сътрудничество, като ще използва съществуващите структури за сътрудничество и ще интегрира регионалното сътрудничество в петте измерения на Енергийния съюз.

Предвид факта, че **градовете и градските общности** са мястото, където реално ще се случи основната част от трансформацията, ЕС обръща особено внимание на тези фактори за промяна. Работата по улесняване на действията на общинско равнище бе засилена през 2016 г. с приемането на „Пакта от Амстердам за установяване на Програмата за градовете в ЕС“, създаването на Глобалното споразумение на кметовете (Global Covenant of Mayors) и стартирането от страна на Комисията на обслужване на едно гише онлайн за местни власти, търсещи специализирана информация относно градските инициативи в ЕС, включително относно прехода към чиста енергия. В качеството си на водеща инициатива на ЕС за действия на градовете срещу изменението на климата, Споразумението на кметовете за климата и енергетиката все повече набира скорост и разширява своя обхват, който вече включва смекчаване на въздействието върху климата, адаптиране и достъп до чиста и финансово достъпна енергия. Понастоящем Комисията разпространява този успешен модел чрез Споразумението на кметовете също и в Северна Америка и Мексико; Латинска Америка и Карибския басейн; Япония; Китай; Индия; Югоизточна Азия и

африканските страни на юг от Сахара. Следва да бъде повишена видимостта на амбициозните проекти за преход към чиста енергия на общинско и областно равнище и те биха могли да бъдат възпроизвеждани в рамките на Съюза, включително чрез обиколката във връзка с Енергийния съюз през 2017 г.

Селските райони също така разполагат с важен потенциал за осъществяване на принос към този преход, например чрез енергийна ефективност и енергия от възобновяеми източници, включително енергия от устойчиво добита биомаса.

Островите и островните райони осигуряват платформи за пилотни инициативи във връзка с прехода към чиста енергия и могат да послужат като пример на международно равнище, включително в най-отдалечени райони от ЕС, например в El Hierro (един от Канарските острови) — остров със 100 % енергия от възобновяеми източници. Комисията би желала да окаже помощ за ускоряване на разработването и възприемането на най-добрите налични технологии в островите и островните райони, включително обмен на най-добри практики в сферата на финансирането и правните и регулаторните режими, както и по отношение на транспортната енергия. Първата стъпка е да се срещнат представители на островите, независимо от техния размер, география или местоположение.

С цел да се подкрепи интегрирането на прехода към чиста енергия:

- *Комисията призовава общините, областите, предприятията, социалните партньори и други заинтересовани страни да се включат активно в дискусиите относно енергийния преход, и по-специално в контекста на интегрираните национални планове за енергетиката и климата, за да се разработят решения, които отговарят адекватно на нуждите на отделните територии.*
- *През 2017 г. Комисията ще представи указания за държавите членки относно регионалното сътрудничество с цел да се улесни ефективното и ефикасно постигане на целите на Енергийния съюз.*
- *През първата половина от 2017 г. Комисията ще организира среща на високо равнище във Валета относно възможностите и предизвикателствата за островите по отношение на чистата енергия. С това ще бъде стартиран процес за подкрепа на островите в техния преход към чиста енергия.*